

Tandkødsbetændelse

Dette er den anden artikel i en lille serie om hundens tand- og mundhuleproblemer.

Den omhandler udviklingen af tandkødsbetændelse og parodontose, samt beskriver hvordan vi kan forebygge det.

For at forstå udviklingen af tandkødsbetændelse må vi først kigge på opbygningen af tandkød og tandkødsblomme.

Jeg har i første artikel beskrevet tandens opbygning. Tændernes fæste kaldes for periodontium. Når der går betændelse i periodontium kalder vi det periodontitis og når en sådan betændelse bliver mere kronisk kaldes det ofte for parodontose eller parodontose.

TANDKØDET

Periodontium består af fire dele; tandkødet (gingiva), det periodontale ligament (PDL), kæbeknoglen (alveolen) og tændernes cementum, der som skrevet i første artikel beklæder rødderne.

Der er en tæt barriere mellem kroppens indre og mundhulen hvor der er en naturlig forekomst af mange forskellige bakterier. Barrieren, der har til hensigt at holde bakterierne ude fra kroppen er særlig robust, hvor tænderne sidder og kaldes dér for periodontium.

Tandkødet ligger som en krave omkring hver tand. Det består af en tilhæftet del, der sidder fast på alveolen og en fri del, der udgør toppen af

tandkøds-kanten. Den frie del ligger helt tæt op ad tanden, således at der – på den sunde tand – mellem tanden og det frie tandkød findes en ganske lille tandkødsblomme. Hos hunde med sundt tandkød er denne tandkødsblomme en til tre millimeter dyb, afhængigt af hundens størrelse. Det tilhæftede tandkød varierer i bredden fra et par millimeter til 10-15 millimeter ved hjørnetænderne på store hunde.

PLAK M.V.

Tandkødsbetændelse (gingivitis) er det ord, der ofte bruges selvom betændelsen er mere udbredt og egentlig omfatter både tandkødet, PDL, alveolen og cementum. I de tilfælde burde den korrekte benævnelse for betændelsen være periodontitis. Gingivitis betyder i princippet, at kun tandkødet og ikke resten af periodontium er involveret.

Betændelsen skyldes plak. Mange tror, at betæn-

delsen skyldes tandsten, men tandsten er blot en følge af tilstedeværelsen af plak.

Plak er en hvidlig biofilm og består af bakterier, spyt, celle-rester og restprodukter af disse. Plakken dannes på tændernes kroner og forårsager en betændelse af tandkødet. Hvis plakken fjernes, forsvinder også betændelsen. Men hvis plakken får lov til at blive siddende,

Normalt tandkød

Tandkødsbetændelse og begyndende parodontose

Kraftig parodontose

breder betændelsen sig ned i tandkødsblommen. Nede i tandkødsblommen er der ikke så meget ilt. Det betyder, at forekomsten af bakterier – bakteriefloraen, ændrer sig. Plak, der ligger på tændernes kroner består overvejende af såkaldt aerobe bakterier. Bakterier, der trives i miljø med tilgængelig ilt. Nede i tandkødsblommerne er ikke noget ilt, så der ændres bakteriefloraen til at bestå af anaerobe bakterier – bakterier, der trives bedst uden ilt. Der er desværre en tendens til, at de anaerobe bakterier er mere aggressive i den fortsatte udvikling af betændelsen.

De aggressive anaerobe bakterier og deres affaldsprodukter øger betændelsen og starter en nedbrydning af PDL og alveolen. Dette kaldes paradentose. Paradentose er en irreversibel lidelse. Det betyder, at selvom man rensr tænderne og fjerner, bakterier, plak og tandsten og selvom tandkødsbetændelsen også forsvinder, så gendannes alveolen og PDL ikke.

Tandsten dannes af plak, der ikke er blevet fjernet og som i løbet af et par dage forkalkes. Tandsten er som nævnt ikke ansvarlig for betændelsen, men er et udtryk for at plak har været til stede og ikke er blevet fjernet. Desuden er tandsten et sted plak lettere kan finde fæste og gemme sig. Mens plak kan fjernes ved tandbørstning, kræver tandsten en kraftigere mekanisk rensning, som f.eks. en ultralyds-tandrensning.

Nedbrydningen af periodontium kan ske langs med roden (vertikalt), hvorved

der dannes dybe tandkødsblommer, eller nedbrydningen kan ske horisontalt, hvorved der ikke dannes dybe blommer, men hvor tandrødderne blottes efterhånden som tandkød og knoglevæv trækker sig tilbage. Dybe tandkødsblommer er sværest at se med det blotte øje, de er sværest at holde rene og de har det bedste miljø for de anaerobe bakterier. Det er derfor vigtigt, når hunden har tandsten, at få tænderne rensset og periodontium undersøgt med en probe – et instrument, der kan opspore tandkødsblommer. Dette foregår i fuld narkose.

Antibiotika kan selvfølgelig hjælpe på en betændelse i munden, men det kan

ikke løse problemet med forekomsten af plak. Derudover vil det være et alvorligt problem, hvis bakterierne i mundhulen udvikler en resistens overfor antibiotika. Derfor er en hyppig mekanisk fjernelse af plak den bedste løsning.

Da plak forkalkes og derved sætter sig fast på tænderne i løbet af 24-48 timer, anbefales det, at rensr tænderne på hunde én gang dagligt. Dette gøres bedst ved tandbørstning.

TANDBØRSTNING

Tandbørstningen foregår bedst med en tandbørste med bløde børster. Det kræver tilvænning, både for hunden og dens ejer. Går man for hurtigt frem, vil hunden ofte ikke acceptere tandbørstningen og så bliver det vanskeligt at udføre rituallet dagligt. Har man flere hunde, må det heller ikke være for tidskrævende. Er tilvænningen succesfuld, bør tandbørstning af en hund tage omkring to minutter at udføre.

Det er nemmest at starte tandbørstningen mens hunden er hvalp, men hunde i alle aldre kan lære at få børstet tænder og have gavn af det.

Start med at lade hunden slikke på tandbørsten en gang dagligt og giv den gerne en godbid, så hunden laver en positiv kobling til børsten og lærer, at tandbørsten er en fast rutine. Start så med en langsom tilvænning, hvor man først børster lidt udvendigt på kindtænderne, under kinden. Munden må gerne være lukket. Når hunden er vænnet til det, børstes længere og længere fremme, indtil man til sidst kan børste alle tænderne udvendigt. Denne proces

kan godt tage en måned eller mere. Herefter forsøger man forsigtigt at børste på indersiden af tænderne ved at åbne munden på hunde. Eventuelt kan man lægge en finger og hundens kind ind mellem kindtænderne i den anden side for at holde munden åben.

Størstedelen af plak og tandsten dannes på kindtændernes yderside og kan man således "kun" få lov til at børste tænderne på ydersiden, har det dog alligevel en god effekt. Kan man få hunden til at åbne munden og komme til at børste indersiden også, er det selvfølgelig endnu bedre. I det tilfælde findes faktisk en særlig to-hovedet tandbørste, der børster både yder- og inderside samtidigt. Kan man ikke få lov til at børste med en tandbørste, kan det alligevel have effekt at rense med et stykke stof eller gaze man gnider mod tænderne. Eller endnu bedre; der findes en finger-tut i blødt mikrofiber som kan påmonteres fingeren. Den gnubbes op ad tænderne og binder derved plakken til mikrofiberen. Dette er et udmærket alternativ, selvom tandbørstens mekaniske effekt er den bedste. Tandpasta har en gavnlig effekt, men skal være af den rette slags.

Da hunde ikke spytter ud og skyl- ler mund efter tandbørstningen, skal tandpastaen kunne tåles i maven. Derfor er f.eks. fluor og triclosan ikke egnede

ingredienser i tandpasta til hunde. Fluor forebygger karies, men karies (som det kendes hos mennesker) ses kun sjældent hos hunde. Vælg derfor en tandpasta beregnet til hunde, men check indholdet, da der godt kan være de nævnte stoffer i alligevel. Alternativt kan anbefales en tandpasta med aloe vera og propolis, som har en god effekt mod infektionen i munden.

FOREBYGGELSE

Selvom hunden får børstet tænder, anbefales alligevel et halvårligt eller årligt tandeftersyn hos dyrlægen, afhængigt af om hunden har problemer med parodontose.

Der findes tørfoder hvor foderkuglerne er tilsat polyphosphater, der kan nedsætte mængden af plak der sætter sig på tænderne, og foderkugler, der

mekanisk renses tænderne når hunden knaser dem.

Man kan også købe en række forskellige tygge-ting som kan forebygge dannelsen af tandsten. Generelt er tyggetiden vigtig; jo længere din hund ligger og tygger på godbidder eller legetøj, jo mere renses tænderne. Som noget nyt er der kommet et produkt (Vetaquident) til at blande i hundens drikkevand. Det indeholder en lille mængde xylitol og chlorhexidin, som også hjælper mod dannelsen af plak.

Husk dog på, at tandbørstning en gang dagligt er det eneste der virker fuldstændigt. Alle de andre ting er at betragte som et supplement til tandbørstningen, eller en lille hjælp til de hunde hvor ejeren ikke kan børste tænderne på dem.

*Specialdyrlæge Jens Ruhnau
www.TandDyreklinikken.dk
info@tanddyreklinikken.dk*

Danmarks eneste specialklinik

TandDyreklinikken er Danmarks eneste specialklinik for tandbehandling på dyr.

Vi modtager hunde, katte og mindre husdyr til behandling på tænder og i mundhulen. Man kan kontakte os direkte eller blive henvist via sin sædvanlige dyrlæge. Vi modtager henvisninger fra dyrlæger over hele landet og fra Sverige.

TandDyreklinikken foretager alle behandlinger i mundhulen, fra rutinemæssige tandrensninger til større kirurgiske indgreb som ved kæbebrud eller svulster i munden.

TandDyreklinikken
Måløv Værkstedsgade 99
2760 Måløv
Tlf. 44 66 20 40
www.tanddyreklinikken.dk

